

De fælles bibliografiske data

Datafællesskabets fremtid

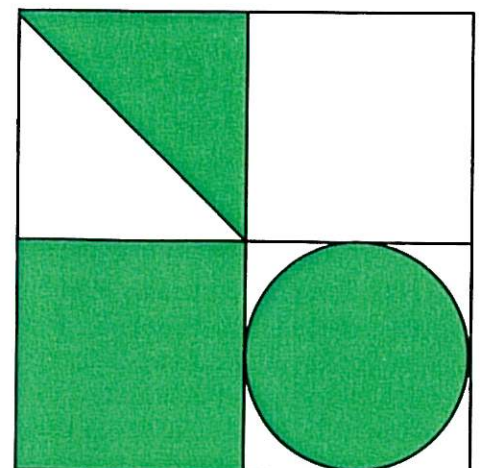
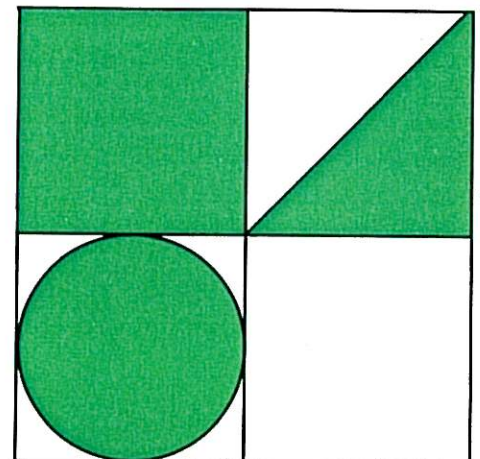
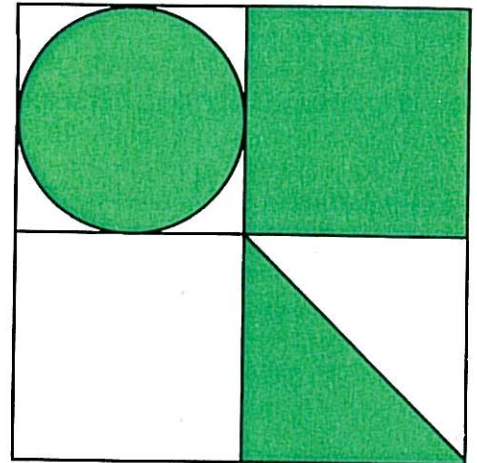
1. Hvad drejer det sig om?

Amtscentraler, folke- og skolebiblioteker m.fl. benytter fælles bibliografiske data. De bliver til i et samarbejde mellem Nationalbibliografien og den centrale katalogisering til folke- og skolebibliotekerne (Bibliotekscentralens bibliotekskatalogisering). I den daglige benyttelse af bibliografiske data bliver der ikke spekuleret på hvilke data, der er nationalbibliografiske, og hvilke, der kommer fra bibliotekskatalogiseringen. Og det skal der heller ikke fremover – i det daglige arbejde, men...

De bibliografiske data har generelt et højt niveau, både hvad angår oplysninger om den enkelte titel, og hvad angår præcision og kvalitet. Det har været muligt fordi:

1. Bibliotekskatalogiseringen bygger videre på de nationalbibliografiske data.
2. Alle folke- og skolebiblioteker, amtscentraler m.fl. er fælles om bibliotekskatalogiseringen og bidrager økonomisk hertil.

Omfanget og indholdet af de bibliografiske data har hidtil udviklet sig i takt med bl.a. forslag/ønsker fra bibliotekerne, fremkomsten af nye materialearter og overgangen til bibliografiske databaser. Takket være fællesskabet om dataene har udviklingen været mulig. Udgifterne er steget i takt med udbygningen af de bibliografiske data. Den strammere offentlige økonomi kræver en nøje afvejning af de faglige ønsker til de bibliografiske data. Udviklingen må snarere ske gennem omprioriteringer i samarbejde med amtscentraler, folke- og skolebiblioteker frem for gennem omkostningskrævende udvidelser. Den strammere offentlige økonomi betyder desuden, at fællesskabet bliver den afgørende forudsætning for, at det bibliografiske niveau kan fastholdes.

Bryld, Tine, Pige Liv

2. udgave, 4. oplag. - Gyldendal, 1988. - 170 sider. - (Gyldendals paperbacks for børn & unge).

Liv på 15 år holder for første gang ferie med 2 veninder. Hun forelsker sig i BZ'eren Alexander, som hjælper hende med at afklare sine følelser overfor forældrenes skilsmisseplaner. - Originaludgave: 1982. - Samhørende: Pige Liv ; Befri dit liv ; Liv og Alexander. - Kr. 48,00. - Faustnr.: 629 535 5. - Lix 27 (MI 12,0 + Lo 15,1). - Fra 13 år.

Nationalbibliografiske data

Bibliotekskatalogisering

Fra »Katalog for Skolebiblioteker« (S-kataloget)

2. Nationalbibliografiens fremtid

I 1990 bliver der indgået aftale imellem Kulturministeriet og Bibliotekscentralen, hvorefter Staten fastlægger principperne for nationalbibliografi og afholder alle udgifter ved registrering og opbevaring af de nationalbibliografiske data. Bibliotekscentralen skal fortsat udarbejde hovedparten af nationalbibliografien på grundlag af en kontrakt med Kulturministeriet.

Allerede i 1986 startede statsfinansieringen af nationalbibliografien. Det betød større prisnedsættelser på nationalbibliografiske produkter og mindre på seddelfortegnelser, trykte kort m.v., hvori de nationalbibliografiske data blev genbrugt.

Bibliotekscentralen skal som hidtil registrere og opbevare de nationalbibliografiske data i:

heder udgiver Bibliotekscentralen de nationalbibliografiske produkter, så længe oplagene er tilstrækkelig store.

Nedskæringen i nationalbibliografien fra og med 1990

Statens bevilling til nationalbibliografien er blevet reduceret i 1990. Nationalbibliografiens hidtidige indhold kan ikke opretholdes. Det medfører følgende nedskæringer pr. 1. januar 1990:

1. Ophør af registrering af artikler og anmeldelser fra 7 »samarbejdende provinsaviser« (samarbejdende provinsaviser).
2. Undladelse af indhentning af oplysninger om priser og ekspeditionsadresser. (Priser og adresser oplyses kun, såfremt de fremgår af materialet/følgeskrivelse, eller såfremt materialet medtages i seddelfortegnelsen).

3. Begrænsning i registreringen af kommunale publikationer.
4. Ophør af registrering af rapporter om korporationers egne forhold. (F.eks. forsøgs- og undersøgelsesrapporter fra enkelte skoler og sociale institutioner).
5. Ophør af registrering af publikationer udgivet i udlandet. (F.eks. EF-publikationer)
6. Ophør af registrering af »Artikler i Bøger«.

De 6 forslag til nedskæringer forventes at svare til den manglende bevilling.

Nationalbibliografisk Råd skal i løbet af 1990 gennemgå alle nationalbibliografiske fortegnelser og indekser med henblik på den endelige justering af bibliografisk niveau og indhold fra 1991. Der kan altså blive tale om yderligere ændringer og nedskæringer. I disse overvejelser indgår rapporten fra BC's »Niveaugruppe«.

Titel:	Årligt omfang (i ca. tal):
Dansk Bogfortegnelse	15.500 poster
Dansk Lydfortegnelse	2.200 poster
Dansk Billedfortegnelse	700 poster
Dansk Anmeldelsesindeks	21.000 anmeldelser
Dansk Artikelindeks	31.500 artikler (i 10 aviser og 800 tidsskrifter)
Artikler i Bøger*	1.900 artikler – i 150 bøger
Danske Musikoptagelser	1.200 poster
Grønlandsk Bogfortegnelse	100 poster

*Se næste afsnit

3. Bibliotekskatalogisering og administration af datafællesskab

I. Nye udgivelser opdeles efter bibliotekstyper – og forsynes med oplysninger til materialevalget.

Nye bøger, av-materialer, musikoptagelser og musikaler gennemgås løbende af eksterne folke- og skolebibliotekarer, og der udvælges de titler, der er relevante i materialevalget i de forskellige bibliotekstyper. Til skolebibliotekerne udvælges årligt ca. 4.500 titler ud af ca. 19.500 nyudgivelser.

De bibliografiske data udbygges med materialevalgsdata om bl.a. tilhørende materialer og note om samhørende skønlitteratur.

II. Berigelse af de nationalbibliografiske poster

De bibliografiske data til de titler i nationalbibliografien, der er relevante for folke- og skolebiblioteker udbygges bl.a. med:

Indholdsnoter

Oplysninger om samhørende titler

Aldersangivelser

Opstillingssignaturer (børne- og skolebiblioteksrelevante bøger, musik og lydbøger)

Yderligere biplaceringer

Emneord til fag- og skønlitterære bøger

En række tekniske forhold skal afklares om f.eks. karenstid for kommerciel brugsret til nationalbibliografiske data udarbejdet før 1990, retningslinier for Bibliotekscentralens publiceringsforpligtelse og betingelser for genforhandling af aftalen. Under alle omstændig-

Måltrettede og tidsbesparende hjælpemidler til materialevalget og det efterfølgende indkøb. (Seddelfortegnelser, Folkeskolens Grundfortegnelse og dataleverancer)

Forøgede muligheder for at opfylde elever og læreres ønsker gennem søgninger i kataloger i bogform og i bibliografiske databaser. Bedre udnyttelse af skolebibliotekets og amtscentralens materialer.

Rindel, Gerd: Øretævens vej / [af] Gerd Rindel ; [illustrationer af Gerd Rindel]. - 4. oplag. - Kbh. : Høst, 1987. - 142 sider : ill. ; 20 cm. - DK (86-096).

Tidligere: 1. udgave. 1981.

ISBN 87-14-18595-4 hf. : kr 108.00.

ISBN 87-14-18495-8 (2. oplag).

ISBN 87-14-18170-3 (1. oplag).

564 864 5*

Fra »Dansk bogfortegnelse«:

Nationalbibliografiske data

Fra »S-kataloget«:

Rindel, Gerd, Øretævens vej

4. oplag. - Høst, 1987. - 142 sider : ill. Som 11-årig må den fattige arbejderdreng Bernhard forsørge familien. I 1870'ernes København er børnearbejde ensbetydende med ussel løn, ondsindede drillerier og øretæver. Sammenhold mellem arbejdere er et ukendt ord. - Originaludgave: 1981. - Samhørende: Øretævens vej ; Slagsmål og silkebånd ; Brændevin og vokseværk ; Midnatsrosen. - Kr 108.00. - Faustnr.: 564 864 5. - Lix 22 (MI 9,1 + Lo 10,6). - Fra 12 år.

Nationalbibliografiske + bibliotekskatalogiseringsdata

50.1

Hansen, Kjeld, f. 1947

Bæredygtig udvikling / Kjeld Hansen ; (redaktion: Søren Breiting, Tommy Dybbro, Carsten Scheuer). - 1. udgave, 1. oplag. - Kbh. : Verdensnaturfonden, cop. 1989. - 48 sider : ill. (nogle i farver) ; 24 cm. - (Vor fælles fremtid) (O 689 021 0)

Med udgangspunkt i Brundtland-rapporten opridses globale miljøproblemer, og der gives forslag til nødvendige og praktiske handlinger såvel lokalt som globalt

Til brug i undervisningen i folkeskolens ældste klasser, i gymnasiet og på HF og i voksenundervisningen

Fra 14 år

Læs selv videre: side 46-47

Kontrollerede emneord: miljøproblemer ; naturen ; forurening

Ukontrollerede emneord: miljøbeskyttelse ; affald ; klimaændringer

; overbefolkning ; ressourcer ; undervisningsmaterialer

Lix: 36 (MI 12,3 + Lo 23,8)

LFU - Katalog: F

Fag: 6B:

ISBN: 87-87740-27-3 hf. : kr. 48,00

Biblioteks-katalogisering

III. Katalogisering af biblioteksrelevante materialer uden for nationalbibliografien

Bibliotekskatalogisering af titler, der har interesse i amtscentraler, folke- og skolebiblioteker, men som ikke optages i nationalbibliografien.

Der bibliotekskatalogiseres årligt ca. 6.500 biblioteksrelevante musikaler, musikoptagelser, av-materialer samt danske og udenlandske bøger. (Heraf ca. 425 av-materialer og ca. 250 danske bøger). På grund af nationalbibliografiens optagelseskriterier kan der i nationalbibliografien ikke medtages f.eks. temanumre af tidsskrifter, udenlandske materialer samt visse materialetyper som f.eks. edb-disketter.

Hjælpemiddel til materialevalget samt grundlag for søgninger i kataloger og edb-søgninger.

Regn [diskette]

51.8

af Bror Arnfast ... et al.. - Ver. 2.1. - Landscentralen for Undervisningsmidler, 1986. - 1 diskette (Comet (80 spor), 96 TPI/DS/DD, CP/M-80, PolyPascal v. 3.10) ; 13.3 cm (5.25 in.) + installationsvejledning (10 sider) + vejledning (28 sider) + elevvejledning (8 sider). - (LFU EDB).

På omslaget: Et simpelt regneark. - Hertil hører bog: Erik Thorsager: Heftet om Regn. - Kr 230.00. - Faustnr.: 481 059 7. - Bestillingsnr: 867032.

Bibliotekskatalogisering

Fra: »S-kataloget«

IV. Inddatering af data udarbejdet uden for Bibliotekscentralen

Folke- og skolebibliotekers indkøb af titler til indberetningskataloger som f.eks. B- og S-katalogerne, »Musikaler i danske biblioteker« (MUSACC), »Periodica i danske folkebiblioteker« (PIF) og »Udenlandsk litteratur i danske folkebiblioteker« (ULF).
Til S-kataloget ca. 2.200 titler årligt.

Måltrettede kataloger med relevant indhold og ressourcebesparende muligheder for afgrænsning af edb-søgninger og dataleverancer.

Lixtal og fagkoder udarbejdet af Landscentralen for Undervisningsmidler.

Mere måltrettede søgninger og udnyttelse af amtscentralers og skolebibliotekers materialer. Edb-søgninger ud fra skoleform og fag.

V. Administration af datafællesskabet

Udarbejdelse og ajourføring af regler og vejledninger bl.a. vedrørende katalogisering, klassifikation, emneindeksering og formatering, idet al katalogisering m.v. bygger på omfattende regelsæt.
 Vejledning, kontrol og standardisering af data udarbejdet og inddateret af bibliotekerne.
 Undervisning i søgning og inddatering til BASIS.

Databaser med bibliografiske data på kvalitetsniveau. Præcise søgninger.

Finansieringen af datafællesskabet

Udgifterne dækkes først og fremmest af primærkommunerne gennem:

- betaling af katalogiseringsbidrag, online-abonnement og afgift for brugret til andet end bibliografisk søgning eller
- køb af seddelfortegnelser, trykte kort og bibliotekskataloger som f.eks. »Katalog for Skolebiblioteker« til fuld pris.

I takt med at kommunerne eller kommunernes skolebiblioteker indfører edb til bibliografisk søgning, materialevalg, udlån m.v. overgår betalingen fra køb af fastformsprodukter til betaling af årlige afgifter for brugen af de fælles bibliografiske data, som bibliotekskatalogiseringen omfatter.

4. Nationalbibliografi og bibliotekskatalogisering

Her i landet udarbejdes nationalbibliografiske og bibliotekskatalogiseringsdata i ét og samme forløb, en rationel selvfølge gennem en lang årrække. Fordelene kommer amtscentraler, folke- og skolebiblioteker m.fl. til gode, idet bibliotekskatalogiseringen »bygger oven på« nationalbibliografien. Bibliotekskatalogiseringen genbruger de nationalbibliografiske data.

Hertil kommer brugsværdien af fælles, ensartede og ensartede data, der bl.a. fremmer kommunikationen mellem biblioteker indbyrdes og mellem biblioteker, boghandel og forlagsverden. Erfaringer fra udlandet f.eks. England, hvor nationalbibliografi og katalogisering til bibliotekerne er adskilt, viser så forskellige data om det samme materiale, at det ofte giver kommunikationsvanskeligheder.

Omfanget af de bibliografiske data afhænger af:

1. Reglerne for nationalbibliografiens og bibliotekskatalogiseringens data om det enkelte materiale.
2. Nationalbibliografiens optagelseskriterier og beslutninger om, hvilke materialer, der skal indgå i bibliotekskatalogiseringen.

Nedskæringer i nationalbibliografien stiller bibliotekerne i en valgsituation:

1. Skal nedskæringer i nationalbibliografien modsvares af udvidelse af eller omprioriteringer i bibliotekskatalogiseringen?
2. Skal nedskæringer i nationalbibliografien reducere bibliotekernes bibliografiske niveau?

Det er klart, at valget af nedskæringer altid foretages, så følgerne for bibliotekerne bliver så små som muligt.

Nedskæringerne i nationalbibliografien i 1990 (se afsnittet: Nedskæringen... side 2) omfatter f.eks. også rapporter over pædagogiske udviklingsarbejder i folkeskolen. Det betyder, at katalogisering af rapporterne ophører, medmindre de overføres til bibliotekskatalogiseringen.

Hvad skal amtscentraler og skolebiblioteker vælge?

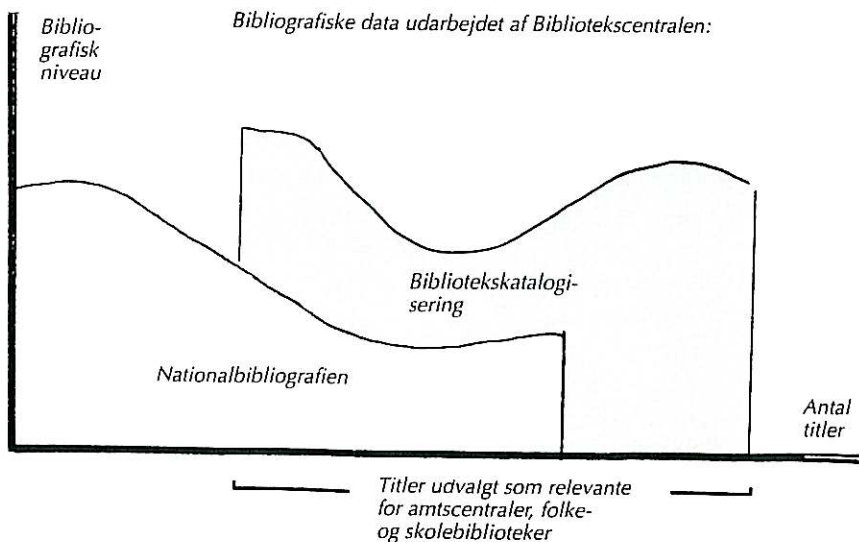
Roi, Annie: EDB som emne i begynderundervisningen / Annie Roi & Erik Fogh Nielsen. - [Egtved] : [Egtved Kommune] ; [Vandel] : [eksp. Vandel Skole] [7184], 1987—. - bind : ill. ; 30 cm. - DK 37.141961.

Projekt udført på Vandel Skole, Egtved Kommune.

Hf. : gratis + porto.

2. del. - 1988. - 48 blade. 679 604 4*

Rapport i nationalbibliografien

Yderligere statstilskud til Nationalbibliografien anses for udelukket.

De fælles bibliografiske data =
Nationalbibliografi + Bibliotekskatalogisering

Til notater:

5. Ændringer i det bibliografiske niveau

Niveaugruppens rapport

Der har vist sig stigende krav om, at hurtig registrering af nye materialer prioriteres højt. Det er ikke muligt inden for de nuværende økonomiske rammer at prioritere såvel kort registrerings- og højt bibliografisk niveau og katalogisering af alle ønskede titler og materialetyper.

Bibliotekscentralens Niveaugruppe har set på mulige nedskæringer i de bibliografiske data om den enkelte titel. Gruppen har derimod ikke set på udeladelse eller yderligere forskelsbehandling af særlige arter af materialer eller litteratortyper. Niveaugruppens mere end 50 nedskæringsforslag er blevet drøftet internt i Bibliotekscentralen og er blevet opdelt i forslag, som man henholdsvis kan og ikke kan gå ind for.

Hertil kommer nogle gennemgribende forslag, som Bibliotekscentralen mener bør drøftes bredt i bibliotekerne.

På et kortvarigt møde er det umuligt at drøfte de mange nedskæringsforslag,

men nok to af de mest gennemgribende: Kontrol af navneformer.

Korporationer som hoved- og biindførsler.

Kontrol af navneformer:

For alle forfatternavne, korporationer, serier og visse anonyme titler (f.eks. Bibelen) fastlægges en autoriseret navneform. Den benyttes som opslagsord, uanset at der kan være forskelle i de oplysninger, der er påtrykt materialet. Der er tale om tidkrævende kontrol og evt. rettellesarbejde i forbindelse med katalogiseringen, men det giver til gengæld store lettelser i bibliotekernes edb-søgninger, fordi man kan være sikker på præcise og kvalificerede søgeresultater. Ved søgning på »Hansen, Hans« i BASIS får man flere hundrede poster. De dækker mindst et halvt hundrede personer. Hvordan finde den »rigtige« Hans Hansen, hvis ikke navnet fik tilføjet fødselsår eller andre identificerende oplysninger?

De forslag, der er acceptable, omfatter bl.a.:

Ved upaginerede bøger over 49 sider angives kun cirkasidetallet. (N,B)

Oplysninger om illustrationer medtages fortsat. Der oplyses derimod ikke længere om specielle typer eller antallet af illustrationer. (N,B)

Bøgers størrelse oplyses kun i det tilfælde, hvor de falder uden for standardstørrelsen. (N)

Bilag anføres blot med oplysning om antallet af bilag. Der medtages ikke note om titel m.v. (N,B)

Der medtages ikke længere oplysninger om litteraturhenvisninger. (B)

Korporationer bliver ikke længere brugt som hovedindførsel. (N,B)

Bibliotekscentralen kan bl.a. ikke anbefale:

Kun at medtage 1. forfatter ved værker med flere forfattere, illustratører, redaktører m.v. (N,B)

Udeladelse af forlagsserie. (N,B)

Udeladelse af indholdsnoter. (B)

Ophør af kontrol af navneformer. (N,B)

Udeladelse af samhörørende noter. (B)

Opstilling af faglitteratur under titler i stedet for under forfattere. (N,B)

Nedskæringerne berører: N = Nationalbibliografien, B = Bibliotekskatalogiseringen.

Korporation.
(Autoriseret form)

Titel

Kan benyttes i
edb-søgninger

Amtsrådsforeningen i Danmark. Kontaktudvalget for Amtscentraler, Amtscentralerne og EDB 37.134

et udspil til undervisningssektoren. - Kontaktudvalget for Amtscentraler for undervisningsmidler, 1988. - 36 sider : ill.

EDB og pædagogik : selektiv litteratur- og artikelfortegnelse: side 34-35. - Kr. 30,00 net.. - Faustnr.: 669 964 2.

Fra »S-kataloget«

Korporationer:

I skolebiblioteker og amtscentraler er det især institutions- og foreningsudgivelser, der er placeret under korporationer.

Korporationer indgår i kontrollen af navneformer, og der er fastlagt en autoriseret form for hvert korporationsnavn.

Såfremt man ophører med at benytte korporationer som indførsler, kan man ikke længere slå op på korporationen i fastformskataloger som f.eks. S-kataloget, og materialerne vil alene blive anbragt efter titler. I edb-søgninger kan korporationen søges ved fritekstsøgning i den form, der er trykt på selve materialet. (se eksemplet).

Benyttelsen af korporationsnavne i katalogiseringsprocessen er tidkrævende. Er der imidlertid særlige korporationer, der ønskes bevaret som opslagsmulighed i f.eks. S-kataloget, og da hvilke?

Emnedata

Decimalklassesystemet (DK5) må til stadighed revideres for at følge med udviklingen i vort samfund og vor viden. Når et område af klassemærker er blevet revideret, er alle »ældre« titler med vedkommende klassemærker hidtil blevet ændret, så de har fået de nye klassemærker i BASIS. Et stort rettel-sesarbejde i BASIS og i bibliotekerne.

Fremover må DK5 fortsat udvikles, medens rettelsen af ældre titlers klassemærker opgives undtagen i tilfælde af ny udgave/oplag af en titel. Problemerne ved forskellige klassemærker til titler om samme emne vil blive klaret ved henvisninger i BASIS og i kataloger. Ændringen iværksættes pr. 1. januar 1991.

Bibliotekscentralen tildeler løbende emneord til biblioteksrelevant faglitteratur i BASIS. Fra 1990 tildeles også emneord og genrer til biblioteksrelevant skønlitteratur. Til efteråret udgiver Bibliotekscentralen en dokumentation af den centrale emneindeksering – en håndbog i principper, niveau og praksis.

Ønsker om udvidelse af bibliotekskatalogiseringen

Gennem projekter og udvalgsarbejde er der fremsat ønsker om udvidelse af bibliotekskatalogiseringen. Disse skal fremover afvejes meget nøje i forhold til nedskæringer i det bibliografiske niveau og til øget omkostningsniveau. Bl.a. følgende forslag er fremsat:

- Emneord til musik- og av-materialer
- Katalogisering af spil, laborative materialer, legetøj m.v.
- Katalogisering af video til langtidsleje
- Indholdsnoter på andre av-materialer end lydbøger, der allerede får indholdsnoten overført fra det boglige forlæg.

Det er klart, at Bibliotekscentralen arbejder på rationalisering af katalogiseringsprocessen og på at finde maskinelle løsninger, der kan forenkle inddateringsprocessen af katalogiseringerne mest muligt.

Danmarks Skolebibliotekarforening og Bibliotekscentralen betragter møderækken om de fælles bibliografiske data som en udbygning af dialogen om de fælles bibliografiske data. De mange udtalelser på amtsmøderne vil blive samarbejdet i en skriftlig evaluering til offentliggørelse.

Møderækken fokuserer på de overordnede problemstillinger og de større linier, der vil få indflydelse på bibliotekernes arbejde. Udmøntningen af konkrete ændringer kræver efterfølgende detailplanlægning og -drøftelser i Bibliotekscentralen og i de rådgivende udvalg. Det er nødvendigt, at dialogen med amtscentraler, folke- og skolebiblioteker fortsætter.